

10 ביוני, 2013

לכבוד
המועצה הארצית לתכנון ולבניה
משרד הפנים
קפלן 2
ירושלים
מועצה נכבדה,

במסירה ידנית

התנגדות לתכנית מתאר מחוזית למחוז הדרום תמ"מ 14/4 (שינוי מס' 2/23) -

שגב שלום וסביבתו

הכפר ואדי אל-נעם

המתנגדים:

1. לבאד אבו-עפאש, ת"ז ----

[...]

51. סעיד אלחרומי ת"ז ----

52. האגודה לזכויות האזרח בישראל

כולם מיוצגים ע"י עו"ד ראוייה אבורביעה ו/או אחרים

מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

רח' נחלת בנימין 75, תל-אביב 65154

טל': 03-5608185 ; פקס : 03-5608165

53. במקום – מתכננים למען זכויות תכנון

התנגדות לתכנית מתאר מחוזית למחוז הדרום תמ"מ 2/23/14/4

שגב שלום וסביבתו

ההתנגדות לתוכנית המתאר המחוזית למחוז דרום 2/23/14/4 – שגב שלום וסביבתו (להלן: "התוכנית"), מוגשת בשם נציגי הועד המקומי של הכפר ואדי אל-נעם, תושבי הכפר, האגודה לזכויות האזרח בישראל, וכן על ידי עמותת במקום - מתכננים למען זכויות תכנון. התוכנית אושרה להפקדה ע"י המועצה הארצית ביום 6.11.2012. הודעה בדבר הפקדתה של התוכנית פורסמה ב- 4 במרץ 2013.

הרקע להתנגדות ומטרותיה:

1. התכנית הנדונה מיועדת לרכז בעיירה שגב שלום שלושה כפרים בדואים לא מוכרים היושבים לאורך כביש 40, הכפר אל סר, הכפר ואדי אל-נעם והכפר וואדי אל משאש. אוכלוסיית שלושת הכפרים הללו מונה כ- 14,000 תושבים, כאשר הכפר ואדי אל נעם הוא הכפר הגדול ביותר מבין השלושה והוא מונה כ- 10,000 איש. התנגדות זו מוגשת בשם של תושבי הכפר ואדי אל נעם.
2. התנגדות זו היא על כך שהתכנית הנדונה מתעלמת משאיפתם של כ- 10,000 תושבי ואדי אל-נעם להכרה תכנונית ביישובם כישוב כפרי חקלאי עצמאי, שיאפשר להם לשמור על אורח חייהם. התכנית אינה נותנת כל פתרון תכנוני, שיהלום את צרכיה התרבותיים והחברתיים של הקהילה המתגוררת בכפר ואדי אל-נעם. התכנית המחוזית החלקית מציעה לתושבים ואדי אל-נעם פתרון בלתי מעשי ובלתי רלוונטי המבקש לצרף ולרכז את התושבים בעיירה שגב שלום.
3. התושבים המשוועים לפתרון התיישבותי הולם החלו לפנות לרשויות משנת 1987, וביקשו לנהל מו"מ להסדרה תכנונית של יישוב כפרי- חקלאי עבורם. לאורך השנים פניות התושבים נפלו על אוזניים ערלות וכל שהוצע להם היה להעבירם, למרות התנגדותם, לעיירה שגב שלום, שאינה תואמת את צרכיהם ואורח חייהם. תחילה התקבלה החלטת ממשלה וקודמה תכנית מתאר לשכונות דרומית לשגב שלום, שנפסלה באוגוסט 2004 בידי רשויות התכנון, בין היתר בשל קרבתה המסוכנת לרמת חובב. וכמעט עשור אחרי, ואחרי אינספור מגעים והתכתבויות עם ראשי ממשלה, שרים ורשויות רלוונטיות נוספות לשם הכרה בכפר וקידום פתרון תכנוני לכפר ואדי אלנעם, **ממשיכות הרשויות בשלהן ומבקשות לקדם את אותה התוכנית שנפסלה על ידי הרשויות והתושבים משך למעלה משלושה עשורים.**
4. מדובר בכרוניקה של התנהלות שערורייתית מצד רשויות המדינה שממשיכות להתעלם באופן בוטה מרצונות התושבים ומבקשים לכפות באמצעות התוכנית פתרון חד צדדי שאיננו מקובל על התושבים ואיננו תואם את אורח חייהם הכפרי-חקלאי וזאת בניגוד מוחלט להתייבויות מוסדות התכנון בפני בג"צ אבו-חמאד ואחרים נ' המועצה הארצית לתכנון ולבניה ואח'. לפיה "נדרשו המתכננים לעסוק כעניין עיקרי בגיבוש הצעות לפתרון בעיית ההתיישבות הבדואית באזור זה" ואת התייבויותם שמתכנני תכנית זו יידרשו "להיפגש עם נציגי התושבים האמורים ולבחון ביחד איתם הצעות קונקרטיות ליישובים חדשים". וזאת, בניגוד מוחלט להחלטת הוועדה המחוזית מאוגוסט 2004 כי יש לפעול לפתרון תכנוני אחר עבור תושבי וואדי אל-נעם.

העתק התחייבות המועצה הארצית בפני בג"צ מיולי 2001 מצורף ומסומן **נספח 1**.

העתק פסק הדין בבג"צ 1991/00 אבו-חמאד ואחרים נ' המועצה הארצית לתכנון ולבניה ואח', מיום 26.7.07 מצורף ומסומן **נספח 2**.

5. התכנית נגועה בכשלים תכנוניים ופרוצדוראליים מהותיים, חוסר סבירות ובאי שיתוף התושבים בתכנון, וגוררת פגיעה בזכויות אדם של תושבי הכפר ובראשן הזכויות לבריאות, לקיום בכבוד ולשוויון. מוסדות התכנון ורשויות המדינה מקדמות את אותה התכנית שנפסלה בעבר על ידי הוועדה המחוזית, כפתרון תכנוני לתושבי ואדי אל-נעם. וזאת למרות התנגדותם הנחרצת של התושבים ולמרות שלא הוכח כי לא נשקפת סכנה לתושבים. בהיעדר פתרון תכנוני הולם לכפר ולתושביו, התכנית דנה את תושבי ואדי אל-נעם להמשך חיים בתנאים מחפירים, ללא מים זורמים וחשמל ותחת איום מתמיד של איבוד קורת גגם הדלה. חמור מכך, התכנית לא נותנת מענה תכנוני הולם ומיידי עבור תושבי הכפר ואדי אל-נעם למרות מצוקתם, מפקירה אותם ומותירה אותם במיקום המסכן את בריאותם, בשל קרבתם למפעלי רמת חובב ולמפגעים בריאותיים אחרים באזור. לנוכח המצוקה הקשה, ולמרות ההתחייבויות הקודמות, המשיכו רשויות המדינה לקדם את הפתרון שנדחה ובכך נתנו יד למחדל תכנוני, ולהפקרה של אוכלוסייה שלמה.

6. לבסוף, התנגדות זו יוצאת כנגד התכנית הנדונה מהווה המשך למדיניות תכנונית ארוכת שנים, המבקשת לרכז את האוכלוסייה הערבית הבדואית בנגב, בניגוד לרצונה, במספר מצומצם של יישובים, שרובם המכריע עירוני ו/או פרברי, ואינה מאפשרת להם להמשיך ולהתגורר ביישובים כפריים חקלאיים ו/או קהילתיים המתאימים לצרכיהם ולאורח חייהם. והכל תוך הפלייתם לרעה ביחס לאוכלוסייה היהודית, הן זו המתגוררת בשטח התכנית והן זו אשר התכנית מבקשת לקלוט בשטחה. מדיניות זו מהווה פגיעה בחובת המדינה לשוויון, ולכיבוד זכויותיהן של אוכלוסיות ילידיות לשמור על תרבותן ועל אורח חייהן.

המתנגדים:

7. המתנגדים 1-49 הינם תושבי הכפר ואדי אל-נעם. מרביתם מקרב עקורי הפנים, שבתקופת הממשל הצבאי אולצו ע"י רשויות המדינה לעבור מאדמותיהם ההיסטוריות לשטח הכפר ו/או צאצאיהם של עקורים אלה. מיעוטם הם תושביו המקוריים של הכפר, אשר נולדו בשטח הכפר לפני הקמת מדינת ישראל. המתנגדים רואים בכפר ואדי אל-נעם, את ביתם היחיד ורוצים להמשיך ולקיים יחד חיי קהילה עצמאיים בכפרם, שיזכה להסדרה תכנונית כיישוב כפרי-חקלאי עצמאי, המנוהל ע"י תושביו במיקום שאינו מסכן את בריאותם. תושבי הכפר רוצים להקים את ביתם כחוק ללא חשש מצווי הריסה ופינוי,

ולקבל שירותים וזכויות שוות ככל אזרח במדינת ישראל. המתנגד מס' 50 הינו תושב שגב שלום התומך בהתנגדות זו.

8. המתנגד מס' 51 חבר במועצה המקומית שגב שלום משנת 2000 ועד היום. וכיהן בין השנים 2004-2008 כיהנתי כראש מועצת שגב שלום. ובין השנים 2006-2008 כיהן כחבר במועצה הארצית לתכנון ובניה. המתנגד מס' 51 מתנגד לתוכנית מאחר שהתוכנית לא נידונה במליאת המועצה המקומית שגב שלום ולא אושרה על ידה. מאחר שהיא מתעלמת לחלוטין מהאוכלוסייה הנמצאת מזרחית לשגב שלום ואשר נדרש לה פתרון התיישבותי הולם. ומאחר שכושר הנשיאה הכלכלי והמוניציפאלי של שגב שלום אינו יכול להכיל את אוכלוסיית ואדי אלנעם. המתנגד תומך את התנגדותו בתצהיר המצורף להתנגדות זו.

9. המתנגדת מס' 52, **האגודה לזכויות האזרח בישראל** היא עמותה הפועלת לקידום זכויות האדם בישראל ובשטחים הכבושים, ובפרט לקידום זכויותיה של האוכלוסייה הערבית בישראל ושל תושבי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב בכללה. המתנגדת מייצגת מזה שני עשורים אזרחים ערבים-בדואים מהכפרים הבלתי מוכרים וארגונים המייצגים אותם בדרישה שהתכנון ייתן מענה סביר ושוויוני לצרכי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב, ויוביל להסרת חסמים תכנוניים המונעים מימוש זכויות יסוד בסיסיות עבור אזרחי ותושבי ישראל בכפרים אלה.

10. המתנגדת מס' 53 **עמותת במקום – מתכננים למען זכויות תכנון**, הוקמה באפריל 1999 על ידי מתכננים/ות ואדריכלים/ות אשר שמו להם למטרה לחזק את הקשר בין זכויות אדם ומערכות התכנון במדינת ישראל. במקום פועלת עם ולטובת אוכלוסיות וקהילות הנתונות בעמדת נחיתות מקצועית, כלכלית או אזרחית. במהלך שנות פעילותה של העמותה, עמדה הקהילה הערבית-בדואית בנגב במרכז עשייתה במטרה לקדם את ההכרה התכנונית בכפרים הבלתי מוכרים, והתאמת התכנון והתכנוניות לצורכי הקהילה הערבית-בדואית.

הרקע העובדתי :

א. **תיאור הישוב הקיים ואדי אל-נעם :**

11. הכפר ואדי אל-נעם קיים, מאז אמצע שנות החמישים, עת העבירו רשויות המדינה והצבא את תושביו מאדמותיהם ההיסטוריות, בעיקר מאזור חלוצה ומהמרחב הנמצא מערבית לכביש 40, למקום מושבם הנוכחי. במיקום זה התגוררו אז מקצת מן המתנגדים, והתושבים המקוריים יחד עם העקורים וצאצאיהם המשותפים הפכו למעלה מ- 10,000 תושבי הכפר. הכפר ממוקם לאורך כביש 40 מזרחית לאזור התעשייה רמת חובב.

לכתב ההתנגדות מצורפת מפה, שמסמנת את מיקום הכפר ואדי אל-נעם, ומסומנת **מפה**

מס' 1

12. תושבי הכפר ואדי אל-נעם נמנים ברובם על פלג מסעודין ממטה העזאזמה.¹ כבר בשנות ה-30 של המאה ה-19 נתחמו אזורי המחיה של 12 השבטים ממטה העזאזמה ופלגיהם בתוך שטח המטה המשתרע מבאר שבע ודרומה עד למצפה רמון באזור הר הנגב. עם הקמת מדינת ישראל, רבים משבטי מטה אל-עזאזמה גורשו או יצאו מעבר לגבול, ובשנות החמישים רוכזו בידי הצבא והממשלה, שביקשו לצמצם את שטח המחיה של מי שנותר בנגב מקרב האוכלוסייה הערבית הבודאית. **במשך למעלה מיובל שנים**, מאז הועברו לאזור בידי הממשל הצבאי, **מתגוררים תושבי ואדי אל-נעם באזור זה באופן "זמני" עד למציאת פתרון של קבע עבורם.**

13. בכפר ואדי אל-נעם, מתגוררים כ-10,000 איש, וכמחצית מתושבי ואדי אל-נעם הם צעירים/ות מתחת לגיל 18. תושבי ואדי אל-נעם נמנים בעיקר עם המשפחות המורחבות הבאות: **חמאמדה** (ואיתם משפחות טמטאוי ואבו זעבוט), **אבו עפאש** (ואיתם משפחות אבן חמוד, אבו-מעמר, אבן פראג', אבו-רויעי, אבו שלוף, סראחין, אלמעמאר, אלשגילי, אבו-סהיבאן, ואבו-דיה), **אבן נסיר** (ואיתם אבו-כפיף), **אלדוג'י** (חלקם מכונים אלקליב ואיתם נמנים משפחות אבו נוירה, אבו-סמרה ואלחוס'י), **אלג'דיפי** (אל-גדיפאת, ואיתם אלוליד'י, ואבן עביסאן), **אבו סוילם** (חלקם רשומים אבו צלית, ואיתם משפחת אלעיפיר (ריאטי) ומשפחת אבו-מחארב), **ג'רג'אוי** (ואיתם משפחות קטנות כמו ענבור), **עמאראת** (אבן עמראן ואיתם משפחת אלעתאיקה), **אבן עאיש** (ואיתם משפחות אבו לגימה ואבו זר), **אבו בנייה, זנון** (ואיתם אבן זיאד, אבו-ג'רביע, אלוריד'י, אבו-חבאכ, אלאחיטע וזניד), **דנפירי**. יש לציין שבשל שיבושים שחלו בעת הרישום, שמות המשפחה במרשם האוכלוסין ובתעודות הזהות לא משקפים תמיד את המציאות, ורבים מתושבי הכפר רשומים, עזאזמה או מסעודין ולעיתים אנשים נושאים שמות שונים בתוך אותה משפחה.

14. לכפר ועד מקומי נבחר המונה כ-11 נציגי המשפחות והמייצג את רוב תושבי הכפר. הועד המקומי של הכפר ניהל מאבקים משפטיים וציבוריים רבים למימוש זכויות יסוד וקבלת שירותים בסיסיים לטובת תושבי הכפר, בסיוע ארגונים לשינוי חברתי ולזכויות אדם. כמו-כן, הועד מנהל מאבק נגד הסכנות הנשקפות לבריאות התושבים בשל הקרבה לאתר רמת חובב, יחד עם ארגוני סביבה וארגוני זכויות אדם. זאת לצד המאבק להכרה בכפר, כיישוב כפרי-חקלאי ולמציאת פתרון תכנוני הולם עבור תושבי הכפר.

15. **ואדי אל-נעם**, על אף היותו כפר בלתי מוכר, הוא **יישוב קיים** מזה למעלה מחמישים שנים. באמצע שנות החמישים הוקם **בית ספר** יסודי בשוליו הצפוניים של היישוב. במהלך שנות ה-80 הורחב בית הספר והוספו לו כיתות וכן כיתות לחטיבת ביניים. מאחר ובית הספר לא עמד בתקנים של משרד החינוך מבחינת הקצאת מתקניו, הופרד לשני בתי

¹ פלג הינה קבוצת שארים חברתית מלוכדת אשר לה אב קדמון משותף. מספר פלגים מרכיבים שבט ואיגוד שבטים מהווה מטה.

ספר על ידי קיר מפריד וכניסות נפרדות. לפני כחמש שנים הוקם בית ספר יסודי נוסף. בתי הספר נותנים מענה לכ- 2,500 תלמידי הכפר. מתחם בתי הספר כולל 13 גני ילדים (חובה וטרום חובה). בית ספר תיכון כיתות י' עד יב' ביישוב שגב שלום נותן מענה לכ- 450 תלמידי תיכון מואדי אל-נעם. ביישוב **מרפאה**, שהוקמה בינואר 2006, הממוקמת במרחק של כ- 1 ק"מ מזרחית למתחם בתי הספר, שבצידה תחנה לבריאות המשפחה. הרחבת בית הספר והקמת המרפאה היו תוצאה של עתירות לבג"צ, שהגישו נציגי הוועד המקומי של הכפר, בין היתר באמצעות המתנגדת מס' 52; **קיימים כ- 11 מסגדים ומכולות** קטנות לשירות המשפחות במקבצי המגורים. הוועד המקומי מסייעים בניהול החיים המשותפים בכפר.

16. למרות זאת, בהיותו בלתי מוכר, הכפר אינו מחובר לתשתיות המים, החשמל, הביוב, הטלפון או לרשת הכבישים, ותושביו סובלים ממחסור חמור בשירותי חינוך, רווחה ותברואה. בהיעדר תכנון כל בניה בכפר היא ללא היתר, ותושביו חיים בתנאים מחפירים ותחת איום מתמיד של הריסת קורת גגם, ושל נקיטת סנקציות פליליות נוספות נגדם.

17. אם לא די בכך, הרי שמוסדות התכנון אישרו ואפשרו בשלושת העשורים האחרונים להקים ליד הכפר אתרים מהמסוכנים ביותר לבריאות וחיי תושביו. בשנות ה- 70 הוקמו מפעלי רמת חובב, בשטח של 23,000 דונם, ממערב לכפר ולכביש 40. אזור התעשייה ברמת חובב הוא אזור התעשייה הגדול ביותר בארץ ואחד מהמפגעים הסביבתיים והבריאותיים המשמעותיים ביותר בישראל, החושף את אוכלוסיית צפון הנגב בכלל ואת תושבי ואדי אל-נעם, הסמוכים אליו כדי מאות מטרים ספורים, בפרט, לסכנה ממשית של מפגעי חומ"ס, מטרדי ריח, זיהום אוויר, קרקע ומים. בשנת 1986 הוקמו בלב הכפר מתקני חשמל של חברת החשמל הכוללים בין היתר עשרות קווי מתח גבוה עיליים, וממזרח לואדי אל-נעם קיים אזור לתעשייה צבאית רמת בקע המשמש, בין היתר, להטמנת כל החומרים הנפיצים במדינת ישראל. במקום לפעול לצמצום ולהעברת הפעילות התעשייתית המזהמת מהאזור, העדיפו מוסדות המדינה להמשיך את הפגיעה בתושבי הכפר החיים במקום ולהציע פנויים על פני ההכרה בהם.

ב. ניתוח המבנה התפקודי של היישוב:

18. מבחינת הפריסה המרחבית התפתח היישוב באוריינטציה למרכיבים הטופוגרפיים של השטח, לפעילות החקלאית ולחלוקה המשפחתית. כל משפחה ממשפחות ואדי אל-נעם יושבת במרחב תפקודי נפרד, המאובחן בעיקר על ידי שטחים המשמשים לפעילות חקלאית (בעיקר לאורך הוואדיות) ועל ידי מערך הדרכים המקומיות. אל בתי המגורים צמודים, בדרך כלל, משקי עזר לגידול עדרים. באזורי הוואדיות שטחי עיבוד חקלאות בעל, גידולים שנתיים של שעורה וחיטה עצי זית ובוסתנים (עצי פרי). הוואדיות מהווים גבול טבעי בין אזורי המגורים של המשפחות השונות וכך גם דרכי העפר שהתהוו במשך הזמן. מערך הדרכים הקיים מכוון למרכז הגיאוגרפי של הכפר.

19. בישוב קיימים כ- 2,000 מבני מגורים מסוגים שונים (צריפים, אוהלים ומעט בנייה קשיחה), המאופיינים בפריסה מרוכזת ביחס לגודל המשפחה המורחבת. וכ- 500 ממבנים המשמשים לפעילות חקלאית (מכלאות צאן ולולים). בין המשפחות המאכלסות את הישוב קיימים קשרים חברתיים וקשרי משפחה ונישואין.

ג. מאפייני הפעילות הכלכלית :

20. הפעילות הכלכלית של תושבי הישוב מתבססת לרוב על גידול בעלי חיים - בישוב כ- 10,000 ראשי צאן וכן על גידולים שנתיים של שעורה, חיטה, עצי זית וגידולים לצורכי משק הבית. מאפייניה של פעילות חקלאית זו הינם חלק אימננטי מאורחות חייה החברתיים של האוכלוסייה, שהתהוו במהלך תקופת התיישבותה בהר הנגב. אז, כמו היום, עסקו בני מטה העזאזמה בפעילות חקלאית כחלק מפעילות כלכלית המשלבת נוודות מרעה, חקלאות בעל לצד גידול המקנה.

21. חלק מתושבי המקום מוצאים פרנסתם במפעלי התעשייה של רמת חובב וחלקם בבאר שבע. בהעדרם של שירותים בספי כניסה² בינוניים וגבוהים התחזק הקשר עם עיר המטרופולין באר שבע, אליה מתחבר היישוב באמצעות כביש ראשי מס' 40, המספקת גם חלק ממקורות התעסוקה של תושבי היישוב.

ד. מגעים להכרה בכפר ולהסדרתו התכנונית

ד.1. מגעים מול קובעי מדיניות ומוסדות התכנון :

22. החל משנת 1987 מקיימים נציגי הכפר מגעים עם רשויות המדינה, ובראשם המנהלה לקידום הבדואים (להלן המנהלת), ומבקשים הקמה של ישוב כפרי-חקלאי עבורם, המתאים לצרכיהם, מסורתם ואורח חייהם. בפניות אלה הביע הועד המקומי של היישוב את הסתייגות התושבים משילובם בעיירה שגב שלום, שאינה עונה על צרכיהם. עם הקמתו, יזם הועד פניות בכתב ובע"פ לחברי כנסת, שרים, מוסדות התכנון והמנהלה לקידום הבדואים בנגב. נציגי הועד התדפקו על כל הדלתות במטרה לשים קץ לסבלם של אלפי התושבים המתגוררים ביישוב. מהלכים יזומים אלה במשך למעלה משני עשורים לא הניבו כל תוצאה.

העתק פנית הועד המקומי למר אריאל שרון, שר התשתיות הלאומיות והשר הממונה על המגזר הבדואי, דאז, מיום 18.8.1997 והעתק פנייתם לח"כ רובי ריבלין, שהיה יו"ר הלובי למען זכויות הבדואים בכנסת מאותו יום, המהווים דוגמא לפניות שצוינו לעיל, מצורפים ומסומנים נספח 4 ונספח 5 בהתאמה.

² סף כניסה – מספר האנשים הדרוש כדי לקיים שירות. ככל שהשרות קטן, ו/או פשוט יותר, כן נדרש מספר נמוך של אנשים כדי לקיים אותו. כאשר השרות גדול או מורכב יותר נדרש מספר גדול של אנשים הצורכים אותו.

23. ביום 21.8.2000 התקבלה החלטת ממשלה ערב/43 להקים "שכונה עבור משפחות משבט אל עזאזמה, בסמוך ליישוב שגב שלום, כחלק מהישוב". החלטה זו הכירה בצורך לספק פתרון התיישבותי עבור התושבים אך התעלמה מהתנגדותם הנחרצת של תושבי הכפר ואדי אל-נעם להעברתם לעיירה שגב שלום. בעקבות ההחלטה החלה, בשלהי שנת 2002, הכנתה של תכנית המתאר המחוזית החלקית ואדי אל-נעם (שם זמני) מדרום לשגב שלום - ת/מ/מ/4/14/49, ביוזמת המינהלה לקידום הבדואים בנגב (להלן תמ"מ 49/14/4).

העתק החלטת הממשלה ערב/43 מצורף ומסומן **נספח 6**.

24. משנודע לוועד הישוב דבר ההחלטה פנה המתנגד מס' 1, יו"ר הוועד המקומי בישוב, לשר הפנים, המופקד על תחום התכנון והשלטון המוניציפאלי. המתנגד מס' 1 ביקש פתרון תכנוני לכפר ואדי אל-נעם, שיאפשר לתושביו להמשיך ולהתקיים כקהילה הומוגנית תפקודית וארגונית, בישוב כפרי חקלאי, המתאים לצרכיהם, מסורתם ואורח חייהם. בפניות אלה ביקש הוועד לקיים דיאלוג בסוגיית הסדרת היישוב ומיקומו, ולא לתת יד להתעקשות מנהלת הבדואים דאז להעביר את כל תושבי הכפר לעיירה שגב שלום. בפנייתו לשר הפנים דאז אברהם פורז, מיום 4.8.2003 **הציע המתנגד מס' 1 שלוש חלופות אפשריות להסדרת היישוב ומיקומו**: האחת מזרחית לבית הספר הקיים ביישוב, השניה באזור חולות חלוצה והשלישית באזור מרטבה דרומית מערבית לבאר שבע. משנתבררו נזקי רמת חובב, פנה המתנגד מס' 1 שוב לשר הפנים, ביום 4.7.2004, וביקש בשנית את התערבותו לאיתור מיקום חלופי ליישוב, מחוץ לטווח ההשפעה של נזקי רמת חובב. פניות אלה לא זכו למענה כלשהו.

העתק מכתבו של המתנגד 1 לשר הפנים מיום 4.8.2003 מצ"ב ומסומן **נספח 7**.

העתק מכתבו של המתנגד 1 לשר הפנים מיום 4.7.2004 מצ"ב ומסומן **נספח 8**.

25. ביולי 2004, פרסם משרד הבריאות סקר אפידמיולוגי אשר נערך על אזור רמת חובב המתייחס לשנים 1995-2000. מטרת הסקר הייתה לבדוק את השפעות החומרים הנפלטים ממפעלי רמת חובב על בריאות תושבי האזור. מסקנות הסקר לגבי תושבי ואדי אל-נעם היו: שיעורי אשפוזים גבוהים עקב מחלות נשימתיות, תמותה עקב לידה מוקדמת בקרב כל הערבים הבדואים (החיים בתל שבע, שגב שלום, ביר הדאג', ואדי אל משאש וואדי אל-נעם) ומומים מולדים גבוהים מהרגיל באוכלוסייה הערבית בדואית בנגב בקרב אוכלוסיית ואדי אל-נעם.³ לבסוף קבע הסקר כי יש להמשיך ולחקור את השפעות רמת חובב על בריאות הסביבה, וככל הידוע לנו סקר המשך לא נעשה עד היום.

העתק תקציר הסקר האפידמיולוגי מצורף ומסומן **נספח 9**.

³ מתוך דו"ח (אי) הצדק הסביבתי 2006, בריאות סביבה וחברה, ועדת המעקב לצדק סביבתי, חיים וסביבה.

26. הסכנה לבריאות התושבים הינה ממשית, הן בשל החשיפה המצטברת לחומרים המסוכנים והן בשל תאונות במפעלי רמת חובב (אירועי חומר מסוכן), שעלולים להמיט אסון על הכפר ותושביו, ועשויים להשפיע בטווח של 20 ק"מ ומעלה. תאונות אלה אינם מחזה נדיר, ורק בדרך נס ניצלו עד כה תושבי הכפר מהשפעות החומרים המסוכנים, שדולפים מהמפעלים בשעת תאונה. בעקבות התאונה האחרונה במפעל מכתשים מיום 13.8.07 הכינו תושבים וארגונים חברתיים ובכללם המתנגדות 39, 41 ו-42 את הדוח, לבחינת ההגנה על אזרחים בשעת אירוע חומר מסוכן. הדוח "חיים על הקצה" חשף שורת מחדלים חמורים, בנוגע לנהלים בעת התפרצות חומר מסוכן, שמפקירים את שלומם ובריאותם של אלפי תושבי הישוב ואדי אל-נעם.

העתק תקציר הדוח "חיים על הקצה" מצורף ומסומן **נספח 10**.

27. **בדיון שהתקיים ביום 9.8.04** בוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה מחוז הדרום (להלן, הוועדה), **בהפקדת תמ"מ 49/14/4, נדחתה התכנית**, בין היתר, בשל קרבתו המסוכנת של האתר המוצע לאתר רמת חובב, והסכנות הנשקפות לבריאות התושבים באתר המוצע. הוועדה המחוזית קבעה בהחלטתה:

- לא להמליץ בפני המועצה הארצית על הפקדתה של ת/מ/מ/49/14/4, ואדי אל-נעם (שם זמני) מדרום לשגב שלום.
- לפנות לממשלה, באמצעות המנהלה לקידום הבדואים בנגב שבמינהל מקרקעי ישראל – לשינוי החלטתה מספר ערב/43, לענייני המגזר הערבי מיום 21.8.2000, במסגרת שינוי/עדכון ההחלטה מומלץ להטיל על המנהלה לקידום הבדואים בנגב, לאתר חלופות למיקום אחר עבור המשפחות משבט אל עזומה המוזכרות בהחלטת הממשלה.
- **הוועדה קבעה שיש לגבש את החלופות בשיתוף עם האוכלוסייה, וכי חלופות אלה יבחנו על ידי מוסדות התכנון ויקודמו בהתאם לחוק התכנון והבניה.**

העתק מכתב מזכירת מליאת הוועדה המחוזית, גב' יפה אפרתי, מיום 15.8.2004, אודות החלטת הוועדה והמלצותיה מצ"ב ומסומן **נספח 11**.

28. החל משנת 2004 מלוות המתנגדות 52 ו-53 את תושבי הכפר ואדי אל-נעם בערוצים שונים במטרה ליישם את החלטת הוועדה המחוזית בעניינם. החל מספטמבר 2004 ועד מרץ 2007 יזמו המתנגדות, פניות לראשי הממשלה ולשרים רלוונטיים רבים בבקשה לקבל החלטת ממשלה להקמת יישוב כפרי-חקלאי עצמאי עבור תושבי ואדי אל-נעם, המותאם לצרכיהם, תרבותם ואורח חייהם, ובמיקום שאינו מסכן את בריאותם; שמיקומו ייקבע תוך שיתוף נציגי הוועד המקומי של היישוב. למרות פניות שונות לקובעי מדיניות בפורומים שונים טרם התקבל מענה ענייני לצרכי תושבי ואדי אל-נעם.

29. בהקשר זה, כבר ביום 23.9.04 פנו המתנגדות 52 ו-53, בשם נציגי התושבים, לראש

הממשלה דאז, מר אריאל שרון ולמי שניהן כשר הממונה על ענייני המגזר הבדואי, מר אהוד אולמרט. בפנייתן ביקשו ליישם את החלטת הועדה.

העתק הפנייה לראש הממשלה ולשר הממונה על ענייני הבדואים, מיום 23.9.04 מצורף ומסומן **נספח 12**.

30. הטיפול בפניה הועבר למר דני נחמיה, סגן ראש המנהלה לתיאום פעולות הממשלה במגזר הבדואי. נציגי התושבים העבירו למר נחמיה את רצונם בהקמת יישוב כפרי-קהילתי עצמאי, שיאפשר להם לפרנס את משפחותיהם בכבוד, תוך שמירה על צביונם, תרבותם ואורח חייהם, ויאפשר התפתחות מדורגת וטבעית של הקהילה, בלי שיפלו לנטל על קופת המדינה. בישיבה בין מקצת המתנגדים, לבין מר נחמיה מיום 16.1.2005 הבהיר האחרון, כי הממשלה לא תקים יישובים בדואים נוספים עד למיזוי פוטנציאל האכלוס של היישובים הבדואים הקיימים והמתוכננים. בישיבה ביקש מר נחמיה, באופן בלתי רשמי, שנציגי התושבים ישובו ויבחנו את אפשרויות העברת תושבי הכפר לאחד מיישובי הקבע הקיימים או המתוכננים.

31. לאחר בחינה מקצועית מחודשת של חלופת המעבר לעיירות וליישובים המתוכננים פנו הח"מ, ביום 30.3.2005, במכתב מנומק למר נחמיה, לראש הממשלה, ולשר אולמרט - עם העתקים ליועמ"ש, שרי הפנים, התשתיות הבינוי והשיכון, וכן ליו"ר המנהלה לקידום הבדואים ולממונה על המחוז במשרד הפנים. במכתבן הבהירו הח"מ מדוע אין ביישובי הקבע וביישובים המתוכננים כדי לתת מענה לצרכי היישוב ותושביו. **בפניה זו נתבקשו ראש הממשלה והשרים לזרז את עדכון החלטת הממשלה ערב/43, באופן שתורה על הקמת יישוב כפרי-קהילתי עצמאי עבור תושבי ואדי אל-נעם ותנחה את מוסדות התכנון לקבוע את מיקום היישוב תוך שיתוף נציגי התושבים.** למרות תזכורות, לא זכו פניות אלה למענה ענייני. בתשובה שהתקבלה במשרדנו ביום 22.5.05, הבטיח מר אבישי כהן, ראש אגף תאום ובקרה במשרד ראש הממשלה, לבחון את הנושא מול הגורמים הרלוונטיים, אך תשובת אותם גורמים מעולם לא נמסרה.

העתק המכתבים למר נחמיה ולראש הממשלה ולשר הממונה על ענייני המגזר הבדואי מיום 30.3.2005 מצורפים ומסומנים **נספח 13** ו**נספח 14**, בהתאמה.

העתק תשובתו של מר אבישי כהן מצורף ומסומן **נספח 15**.

32. משלא התקבל מענה ענייני, העלתה המתנגדת מס' 52 את מצוקת תושבי ואדי אל-נעם בפגישה עם שר הפנים דאז, מר אופיר פז פינס ביום 19.6.05. השר ביקש, להפנות את עניינם של תושבי ואדי אל-נעם למר שמאי אסיף, מנהל מינהל התכנון במשרד הפנים, ופנייה כאמור נמסרה למר אסיף ביום 30.8.05. בתשובתו מיום 8.11.05 מסר מר אסיף, שככל הידוע לו דחו התושבים את ההצעה ליישבם בשכונות מתוכננות ופנויות בישוב שגב

שלום, או להשתלב ביישוב ביר-הדאג'. כמו-כן, הדגיש מר אסיף ש"במסגרת שינוי 23 לתמ"מ/4/14 נבחנת כל הסוגיה של התיישבות האוכלוסייה הבדואית שבפזורה כמכלול אחד ושלם ובמסגרת זו יגובשו הפתרונות לאכלוסה וישובה ותושבי ואדי אל-נעם בכלל זה." וכי "אם לתושבי ואדי אל-נעם הצעות נוספות התואמות את תמ"מ/4/14/23 המתגבשת מן הראוי שיפנו אל לשכת התכנון המחוזית". אך ההצעות שהעלתה המתנגדת מס' 53 למיקום חלופי לכפר נדחו ללא דיון וללא הנמקה בידי הועדה המחוזית לתכנון ולבנייה בישיבתה מיום 5.2.06.

העתק הפניה למר שמאי אסיף מיום 30.8.05 והעתק תשובתו מיום 8.11.05 מצורפים להתנגדות ומסומנים **נספח 16** ו**נספח 17** בהתאמה.

33. משנדחו הצעות המתנגדים, ובכללם הצעות המתנגדת מס' 53 בשם תושבי הכפר, למיקום חלופי ליישובם, המשיכו נציגי הועד המקומי של הכפר והמתנגדות 52 ו 53 להעלות את החובה לאתר מיקום חלופי לכפר בפורומים שונים: בפני קובעי מדיניות, בפני גורמי תכנון וסביבה, בדיונים בוועדת הפנים של הכנסת ובמסגרת בג"צ 1991/00. כך למשל, ביום 16.1.07 התקיימה ישיבה בוועדת הפנים של הכנסת, בהשתתפות השר שטרית, שכיהן אז כשר הבינוי והשיכון והשר הממונה על ענייני המגזר הבדואי. בישיבה הביע השר את כוונתו להקים יישוב לדוגמא עבור האוכלוסייה הבדואית, על קרקע פנויה מתביעות בעלות, כפיילוט. בעקבות ישיבה זו, פנו שוב המתנגדות 52 ו-53 ביום 11.3.07 בשם הועד המקומי של הכפר לראש הממשלה ולשר שטרית וביקשו לייחד קרקע כאמור להערכת מיקום היישוב ואדי אל-נעם. במכתב זה שבו המתנגדים וביקשו מהממשלה להעלות את נושא מיקומו של הכפר ואדי אל-נעם באחת מהישיבות הקרובות של הממשלה, כדי לקדם החלטה בעניין הקמת יישוב כפרי-קהילתי עצמאי עבור תושבי הכפר, דוגמת עשרות היישובים היהודים הכפריים והקהילתיים שהוקמו בנגב, וביקשו שהחלטה אודות מיקומו תיקבע בשיתוף התושבים. מכתב זה לא נענה מעולם.

העתק הפנייה לראש הממשלה אולמרט ולשר שטרית מיום 11.3.07 מצורף ומסומן **נספח 18**.

34. כמו-כן, ובהמשך לפגישה קצרה בין המתנגד מס' 1 לבין השר להגנת הסביבה ביום 20.2.07, שנערכה בשולי יום העיון בנושא הסכם הגישור ברמת חובב, פנתה המתנגדת מס' 52 לשר גדעון עזרא ביום 28.2.07. בפנייתה ציינה בפניו את מצוקת הכפר, החלטת הממשלה, החלטת הועדה המחוזית בעניינם, ומחדלם של מוסדות התכנון ורשויות המדינה, שאינם נענים לפניות התושבים המבקשים להעביר את כפרם – כמקשה אחת – למיקום חלופי מתאים לצרכיהם, למרות הפגיעה הקשה והמתמשכת בבריאותם.

העתק הפנייה לשר גדעון עזרא מיום 28.2.07 מצורף ומסומן **נספח 19**.

35. בעקבות הפנייה לשר גדעון עזרא ולבקשתו, נרתם מר עמרם קלעגי, יו"ר המועצה האזורית אבו-בסמ"ה דאז לקידום מו"מ לאיתור מיקום חלופי לכפר, בעזרת צוות התכנון של המועצה האזורית אבו-בסמ"ה ובהשתתפות מר אילן ישורון, יו"ר המנהלה לקידום הבדואים.

36. במסגרת ישיבות אלה הגישה המתנגדת 53 במאי 2007 סקר תכנוני, שבין היתר הבהיר מדוע החלופות שהוצעו עד כה (שגב שלום וביר הדאגי), אינן רלוונטיות. לאחר מכן, הציעה המתנגדת 53 שלוש חלופות למיקום הישוב, שנבחרו יחד עם הועד המקומי של הכפר, והוצגו בפני צוות המו"מ, אך כל ההצעות נדחו בישיבה שנערכה ביולי 2007. בישיבה זו סוכם שנציגי המועצה האזורית אבו-בסמ"ה יאתרו חטיבת קרקע מתאימה להתיישבות ורחוקה ממפגעי רמת חובב ויצוגו לנציגי התושבים חלופה נוספת. **בישיבה ציין מר קלעגי את זכותם של תושבי ואדי אל-נעם ליישוב עצמאי, וכך גם יו"ר המנהלה לקידום הבדואים בישיבה שנערכה באוגוסט 2007, שהכיר בזכותם של תושבי ואדי אל-נעם לפתרון תכנוני-יישובי עצמאי.** אולם בישיבה שנערכה באוגוסט 2007 התברר, כי ההצעה היחידה שהוצעה היתה המיקום של תמ"מ 49/14/4, שנדחתה ע"י הועדה המחוזית לתו"ב לפני שלוש שנים.

העתק הסקר התכנוני, שהמתנגדת 53 ערכה במאי 2007, וכותרתו **פתרון יישובי לתושבי ואדי אל-נעם**, מצורף ומסומן **נספח 20**.

העתק הניתוח הראשוני של חלופות לאיתור מיקום ליישוב ואדי אל-נעם, שהגישה המתנגדת 53 למוא"ז אבו-בסמ"ה ביום 4.7.07 מצורף ומסומן **נספח 21**.

37. במהלך הישיבה מאוגוסט 2007 סוכם שנציגי מוא"ז אבו-בסמ"ה והמנהלה לקידום הבדואים יסיירו בשטח שממזרח ומדרום לואדי אל-נעם יחד עם המתנגד מס' 36 אברהים אבו עפאש, וינסו לאתר שטח פנוי מתביעות בעלות ומרוחק מסיכוני רמת חובב, העשוי להתאים כמיקום ליישוב כפרי חקלאי עצמאי עבור תושבי ואדי אל-נעם. הסיור התקיים ביום 9.9.07 ובמהלכו סימן נציג מנהלת הבדואים נקודת ציון מוצעת כמיקום חלופי ליישוב, שאיתורה נעשה בסיוע המתנגד 36 כדי ששני הצדדים יבחנו את היתכנותה. בעקבות הסיור נמסר למתנגדות 52 ו-53 שאותר אתר ה"עשוי להתאים להקמת מרכז שירותים לישוב החדש, הכולל בית ספר ומרפאה." כמו-כן נמסר ש"המנהלת הביעה תמיכה עקרונית במיקום זה."

העתק מכתבו של אדר' מוטי לבאן, מיום 10.9.07 מצורף ומסומן **נספח 22**.

38. ביום 4.12.2007 התקיים דיון במועצה האזורית אבו בסמה דאז שבו סוכם על מיקום היישוב מעבר לטווח ההשפעה של איזור התעשייה ברמת חובב וכי ואדי אל-נעם יוכר כישוב עצמאי.

העתק סיכום הישיבה מיום 4.12.2007 מצורף ומסומן **נספח 23**.

39. ביום **27.4.2008** פנו המתנגדות מס' 52 ו 53 למועצה אזורית אבו בסמה בכדי לברר האם האחרונים חזרו בהם מהסיכומים עם נציגי התושבים לקדם יישוב כפרי עצמאי עבורם. במכתב צוין, כי בשנת 2007 הציעו נציגי התושבים חמש חלופות למיקום הכפר וכולם נדחו, וביוולי 2007 סוכם כי נציגי המועצה האזורית אבו בסמה יאתרו מקום חלופי להקמת יישוב כפרי עצמאי עבור תושבי ואדי אל-נעם.

40. ביום 9.9.2007 התקיים סיור בשטח ובמהלכו סימן נציג מנהלת הבדואים מר משה משה נקודת ציון מוצעת כמיקום חלופי ליישוב (נ.צ 186384/562921) לצורך בחינת היבטים תכנוניים, סביבתיים, בריאותיים ובטיחותיים של המיקום, בטרם תינתן הסכמה סופית של הצדדים ובכפוף להיותה פנויה מתביעות בעלות. בעקבות הסיור הביעה המנהלת והתושבים תמיכה עקרונית במקום זה, וביקשה לקבל אישורים ממשרדי הממשלה השונים.

41. ביום 28.1.2008 התחיל תהליך תכנון היישוב מטעם מועצת אבו בסמה. עוד סוכם, כי מועצת אבו בסמה והמנהלת ימשיכו לקדם את המיקום מול משרדי הממשלה הרלוונטיים ובחינתו. ואף בישיבה מיום 28.1.2008 הודיעה מועצת אבו בסמה כי תפעל לשינוי ייעוד הקרקע במסגרת תוכנית מטרופולין באר שבע (תמ"מ 23/14/4) המופקדת. ביום 3.3.2008 אף נערך סיור של נציגי המועצה האזורית אבו בסמה ונציגי התושבים שבמהלכו נבחנה חלופה להקמת מרכז שירותים כחלק אינטגרלי מההסדרה התכנונית של היישוב. בסיור סוכם כי נציג מועצת אבו בסמה ישלח למתנגדת מס' 51 את סיכום הסיור ונקודת הציון המוסכמת להקמת היישוב.

42. סיכום זה לא נתקבל והתושבים שחששו כי הרשויות חזרו בהם מהסיכומים עמם, קיבלו חיזוק לכך כאשר ביום 17.4.2008 הופיע נציג התושבים המתנגד מס' 36 בפני ועדת גולדברג להצעת מדיניות להסדרת ההתיישבות הבדואית בנגב והביע את דאגתו מפני התמהמהות המשא ומתן, ולתדהמתו דודו כהן, הממונה על המחוז במשרד הפנים וחבר הועדה מסר לו כי הוא משך את התוכנית והורה על הקפאתה בשל המדיניות המתנגדת להקמת יישובים חדשים לבדואים, מעבר להרחבת העיירות בבניה צמודת דופן.

המכתב מיום 27.4.2008 מצורף ומסומן **נספח 24**.

43. ביום 1.3.2009 נענינו על ידי ד"ר אהרון זוהר בשם מועצה אזורית אבו בסמה כי "בעקבות ישיבת ועדת ההיגוי מיום 28-1-2009, ... החליטה מ.א. אבו בסמה להמשיך בתכנון היישוב, בשיתוף פעולה הדוק עמכם, במטרה למצוא פתרון הולם לתושבי האזור, הסובלים מקרבתם היתרה למפגעים ולמטרדים הסביבתיים באזור".

המכתב מיום 1.3.2009 מצורף ומסומן **נספח 25**.

44. ביום 29.3.2009 משיבה המתנגדת מס' 52 לד"ר אהרון זהר כי התושבים נתנו הסכמתם לנקודת הציון 186384/562921 והמרחב סביב, שהוצגו בסיוור ביום 9.9.2007, ובלבד שגבול ההתפתחות הצפוני של היישוב שיוקם יהיה בית הקברות. במכתבה המתנגדת שבה ומדגישה כי היתכנותה של הנקודה שהוצעה כמו גם כל נקודה אחרת, לצורך הקמתו של יישוב ולצורך אכלוסו בפועל, כפופה להיותה פנויה מתביעות. וכי נציגי התושבים הבהירו בפגישה מיום 28.1.2009 כי בנקודה זו אוחזות שלוש משפחות וביקשו כי נציגי מינהל מקרקעי ישראל יקדימו ויבואו עימן בדברים, על מנת להגיע עימן לפתרון מוסכם, ולהבטיח את הצלחת התהליך. לבסוף, המתנגדת מבקשת לתאם מועד לפגישה ולהמשך המשא ומתן.

המכתב מיום 29.3.2009 מצורף ומסומן **נספח 26**.

45. ביום 7.6.2009 התקיימה ישיבה בלשכת התכנון המחוזית שלא הוזמנו אליה המתנגדות מס' 52 ו 53. שבה סוכם כי חברת תיק פרויקטים תכין תשריט לרקע תמ"מ 23/14/4 עליו יסומן הפולגון של השכונה/היישוב המוצע. רחוק מהרדיוס של רמת חובב.

סיכום הישיבה מיום 7.6.2009 מצורף ומסומן **נספח 27**.

46. במהלך 2009 הרשויות מפסיקות את המשא ומתן עם התושבים מבלי שניתנות לתושבים הודעות רשמיות על כך. ובמהלך שנת 2010 מתברר כי הרשות להסדרת ההתיישבות הבדואית מקדמת שוב תכנית להעברת התושבים לשכונות חדשות מדרום לשגב שלום. וזאת חרף התנגדות התושבים לכך, התנגדות שהם הביעו אינספור פעמים. ביום 18.4.2010 התקיימה ישיבה בעניין זה בוועדה המחוזית, אשר בה נכחו המתנגדות מס' 52 ו 53 ובה הודיע מנכ"ל הרשות להסדרת ההתיישבות הבדואית מר יהודה בכר כי "הטיפול בהסדרת ההתיישבות של פזורת אלעזזמה עוברת מהמועצה האזורית אבו בסמה לטיפול הרשות". בישיבה זו ציין מפורשות איברהים אבו עפאש יו"ר הוועדה המקומי דאז, כי "מתנגדים להיות בקרב שגב שלום. מבקשים להיות מדרום לבית העלמין (דהיינו בנ.צ. שסוכם עליו נ.ב.). רוצים להתיישב ביישוב/שכונה בעלת אופי כפרי חקלאי...".

סיכום הישיבה מיום 18.4.2010 מצורף ומסומן **נספח 28**.

47. במקביל, במהלך חודש יולי 2010, פרסמה החוקרת תלמה דוכן דוח המפרט את המלצותיה לעניין כל ההתנגדויות שהוגשו לתכנית המתאר המחוזית החלקית תמ"מ/4/14/23, וכן את המלצותיה בעניין ההתנגדות שהוגשה בספטמבר 2007 על ידי תושבי ואדי אל-נעם. לפיהן, יש לקבל חלקית את ההתנגדות של התושבים. מומלץ לאפשר תכנונו והסדרתו של היישוב באתר חדש הנמצא בני"צ 187500/564500, שייעד לשלושה כפרים: ואדי אל-נעם, א-סר וואדי אל משאש. עוד מצינת החוקרת בדו"ח כי "בחודשים האחרונים הושגה הסכמה רחבה בין הגופים הנוגעים לעניין שאתר נחל נוקדים הוא אתר מתאים לקביעת יישוב".

המלצות החוקרת מצורפות ומסומנות **נספח 29**.

48. זה המקום לשוב ולציין כי נקודת הציון עליה המליצה החוקרת אינה נקודת הציון עליה התקבלה הסכמת תושבי ואדי אל-נעם, אלא נמצאת מזרחית לה.

49. לאחר שני דיונים בתאריך 29.6.2010 ובתאריך 20.7.2010 שהתקיימו בולנת"ע הומלץ לדחות את המלצות החוקרת לעניין הפתרונות התכנוניים הקונקרטיים שניתנו לכל כפר וכפר ולהמליץ על קביעת ייעוד הקרקע "נוף כפרי חקלאי משולב". (בדיון השלישי שנערך בולנת"ע ב- 16-11-2010 בוטלו אזורים המיועדים ל"נוף כפרי חקלאי משולב" באזור הכפרים תל ערד ועתיר אום אלחירן).

50. ביום **23.1.2012** התקיימה ישיבה בוועדת הפנים-עבודה של הכנסת בנושא ואדי אל-נעם ואתר רמת חובב. נקודת המוצא של הוועדה הייתה שעל כל פתרון להיות בהסכמת התושבים, וכי כל ניסיון לכפות פתרון אחר לא יוכל להתממש. במהלך הדיון נציג הרשות להסדרת ההתיישבות הבדואית אורי שחר העלה את הפתרון שהם מקדמים בשכונות הדרומיות והמערביות של שגב שלום. וזאת, תוך התעלמות מוחלטת מרצונות התושבים ומהתנגדותם הנחרצת לפתרון התכנוני בשגב שלום. תוך שהוא מציין בפני הוועדה כי הדבר נעשה בשיתוף הציבור בואדי אל-נעם. וכי נציגי הוועד אינם מייצגים את התושבים. בדיון זה ציינה נציגת משרד הבריאות כי ביחס לתכנית השכונות הדרומיות של שגב שלום נדרש למעשה לבחון חלופות אחרות לתכנית הנדונה ומנהל היחידה הסביבתית במועצה אזורית רמת חובב ציין שקו ה- 5 ק"מ הוא הקו האדום, ובאירוע חומרים מסוכנים גם אנשים מעבר לטווח 5 ק"מ, עשויים להיפגע.

מצורף הפרוטוקול מיום 23.1.2012 מצורף ומסומן **נספח 30**.

51. זה המקום לשוב ולהביע את שאט נפשנו מאופן התנהלותן השערורייתי של רשויות המדינה ביחס לתושבי ואדי אל-נעם, התנהלות שיש בה חוסר סבירות וחוסר תום לב קיצוני. משך שנים מנהלות רשויות המדינה משא ומתן עם נציגי ועד התושבים, ועד נבחר המייצג אלפי אנשים המתגוררים בואדי אל-נעם. וביום בהיר אחד, רשויות המדינה מחליטות לסיים את המשא ומתן באופן חד צדדי, ללא כל הודעה רשמית לנציגי התושבים. תוך שהם כופרים בנציגות התושבים, אותה נציגות איתה ניהלו משא ומתן מתמשך. כל זאת, תוך קידום תוכנית עיור כפויה לשגב שלום עבורם ללא היוועצות עימם. תוכנית שכאמור נפסלה על ידי רשויות התכנון בשנת 2004, ואיננה מקובלת על התושבים.

52. ביום **29.2.2012** התקיימה פגישה של נציגי התושבים, המתנגדת מס' 52 ו 53 עם הרשות להסדרת ההתיישבות הבדואית בנגב. פגישה שמטרתה היה לנסות ולהניע את המשא ומתן שנפסק בשנת 2009. זאת כאשר נציגי הרשות מצהירים כי ברצונם לצאת לדרך חדשה, וללמוד מטעויות העבר שכן כל המגעים שהתנהלו בעבר לא הובילו לתוצאות בשטח. ברם, למרות הצהרות אלו, נציגי הרשות שבו והציגו את שגב שלום כפתרון עבור תושבי ואדי אל-נעם, נציגי התושבים הביעו שוב את התנגדותם ובכך נסתם הגולל שוב על הסיכוי למציאת פתרון באמצעות דיאלוג, כאשר רשויות המדינה ממשיכות בשלהן, בקידום פתרון חד צדדי שאינו מקובל על התושבים.

53. ישיבה זו לא היתה יותר מאשר מצג שווא שכן התכנית "להרחבת אזור בינוי פרברי שגב שלום" הוגשה על ידי רשות הבדואים לוועדה המחוזית וזו דנה בה בחודש מאי 2011, בה הוחלט להעבירה להתייעצות עם הוועדות המקומיות. ביום 6-11-2012 נערך דיון במועצה הארצית בו הוחלט על הפקדת התכנית הנדונה.

2.ד. מגעים במסגרת תמ"מ 23/14/4

לצורך השלמת התמונה מובאים בזאת המגעים במסגרת תמ"מ 23/14/4, והמגעים במסגרת רע"א : 541/99

54. בשנת 1999 הגישה המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב לוועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום תכנית להכרה ב-45 כפרים שהיו בלתי-מוכרים בנגב באותה עת, והכפר **ואדי אל-נעם בכללם**. ביום 27.3.07 קיימה הוועדה המחוזית דיון בתכנית והחליטה שאינה מוסמכת לדון בה.

העתק פרוטוקול הדיון בתכנית מיום 27.3.00 מצורף ומסומן **נספח 31**.

55. במרץ 2000 הגישו המתנגדות 52 ו 53 עתירה לבג"צ נגד תמ"מ/14/4, ובמסגרתה דרשו לתקן את התכנית, "באופן שהתכנית תחייב תכנון יישובים כפריים עבור האוכלוסייה הערבית הבדואית במחוז הדרום, ותכלול הנחיות לתכנון היישובים, שתתחשבה באופן

מרבי, מבחינת מספרם ומיקומם של היישובים, בצרכי ובמאויי האוכלוסייה הערבית הבדואית. " (ר' נספח 2). במסגרת העתירה התחייבו מוסדות התכנון בפני בג"צ, שהתכנית נשוא התנגדות זו תיתן מענה ראוי לעתירה. בהודעה מטעם הצדדים שהוגשה לבג"צ ביום 9.7.01 התחייבו מוסדות התכנון, "כי במסגרת התכנון לתכנית מתאר מחוזית חלקית לאזור באר-שבע... נדרשו המתכננים לעסוק כעניין עיקרי בגיבוש הצעות לפתרון בעיית ההתיישבות הבדואית באזור זה." כמו-כן, התחייבו שצורת ההתיישבות הכפרית תיבחן כאחד הפתרונות ליישובם של התושבים הערבים הבדואים, שמחוץ לעיירות הקיימות. יתרה מכך, התחייבו שצוות התכנון יידרש "להיפגש עם נציגי התושבים האמורים ולבחון ביחד איתם הצעות קונקרטיות ליישובים חדשים, ובהם ישובים כפריים, לרבות התכנית לפריסת ישובים כפריים שהוגשה ע"י המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב.

56. בהמשך להתחייבות זו, נערכו אמנם מספר פגישות בין נציגי העותרים לנציגים מצוות התכנון וממוסדות התכנון, אך הצוות הפר את התחייבות מוסדות התכנון בפני בג"צ וסירב לבחון באופן נקודתי הצעות קונקרטיות להסדרה תכנונית של הכפרים הבדואים ובכללם הכפר ואדי אל-נעם. הצוות הסתפק באמירה ערטילאית לפיה ישנם אילוצים שימנעו הסדרה של חלק מהכפרים. תחילה התחייב צוות התכנון, בנובמבר 2003, להעביר לעותרים את רשימת האילוצים האלה, כדי שיציעו חלופות תכנוניות מקצועיות נקודתיות לאותם כפרים, אם אכן יתברר שלא ניתן להסדירם תכנונית במיקומם. אולם רשימה זו לא הועברה מעולם לעותרים וצוות התכנון מעולם לא העביר לעותרים התייחסות קונקרטית בדבר כוונתו ביחס להסדרת ההתיישבות הכפרית הבדואית בנגב. יתרה מכך, התכנית המשיכה לסמן את השכונות הדרומיות לשגב שלום כפתרון עבור תושבי ואדי אל-נעם, למרות שתכנית זו נדחתה בוועדה המחוזית לתו"ב באוגוסט 2004. למרות הצורך הדחוף למצוא פתרון עבור היישוב ואדי אל-נעם, ופניות נציגי התושבים לצוות התכנון במסגרת הכנת התכנית לא התקיימו מגעים מטעם עורכי התכנית עם חברי הוועד המקומי של הכפר, במטרה לבחון יחד איתם חלופות תכנוניות והתיישבותיות עבורם.

העתק הודעות העותרים בבג"צ 1991/00, המתארות השתלשלות העניינים לעיל מינואר ומאוקטובר 2004, וממרץ 2005, מצורפים ומסומנים נספחים 32, 33 ו 34 בהתאמה.

57. ביום 27.6.05 הגישו המתנגדות 52 ו- 53 בשם העותרים בבג"צ 1991/00, לצוות התכנון את הערותיהם לגרסה מס' 1 לתכנית. בהערותיהן, עמדו המתנגדות על הפגמים שבתכנית שמהווה חסם מפני הסדרת מרבית הכפרים הבלתי מוכרים, והכפר ואדי אל-נעם בכללם. ביום 4.7.05 התקיים דיון בתכנית בוועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז דרום. בישיבה השמיעו נציגי העותרים את עיקר הערותיהם. צוות התכנון לא הציג חלופות לתכנית והועדה דחתה את הערות המתנגדות בלי לערוך בהן דיון.

העתק הערות המתנגדות 52 בשם העותרים בבג"צ 1991/00 לגרסה מס' 1 לתכנית מצורף ומסומן **נספח 35**.

העתק החלטת הועדה המחוזית מיום 4.7.05, שנמסרה במכתב מיום 7.8.05 מצורף ומסומן **נספח 36**.

58. המתנגדת 53 השתתפה בדיוני ועדת ההיגוי של תכנית המתאר המחוזית למטרופולין באר שבע. במסגרת דיונים אלה היא הביעה לא אחת את הצורך בפתרון תכנוני יישובי קונקרטי לתושבי ואדי אל-נעם. בקשה דומה הועלתה, בין היתר, גם ע"י המתנגד מס' 12, שהשתתף בישיבת ועדת ההיגוי ובשני מפגשים בנושא הסדרת ההתיישבות הבדואית, אך בדיונים אלה לא נערך דיון קונקרטי בעניין. בדיוני ועדת העבודה מיום 30.1.06, ובהמשך לתשובתו של מר אסיף, הציגה המתנגדת מס' 53 שני אתרים למיקום חלופי לכפר בפני צוות התכנון של תמ"מ 23/14/4, ששניהם פנויים מהתיישבות ומתביעות בעלות על הקרקע, ובעלי זיקה תפקודית לעיר באר שבע, ומאופיינים בהתאמת מאפייני השטח לפעילות חקלאית. הועדה המחוזית בישיבתה מיום 5.2.06 דחתה, ללא כל הנמקה, את שתי ההצעות.

העתק הערות המתנגדת 53 לתכנית מצורף ומסומן **נספח 37**.

העתק החלטת הועדה המחוזית מיום 5.2.06 מצורף ומסומן **נספח 38**.

59. לסיכום, עם הזמן חל שינוי בתפיסת הפתרון הרצוי לתושבי ואדי אל-נעם, שתחילתו בהצעות לצרפם לישוב שגב שלום; המשכו בהחלטת ממשלה, שהובילה להכנת תמ"מ 49/14/4 (ואדי אל-נעם שם זמני); שהציעה מרחב תכנוני מאובחן מנקודת מבט קהילתית ותפקודית בצמוד לשגב שלום; וסופו בהחלטת הועדה המחוזית לדחות את המיקום המוצע בתכנית זו, ולאחר חלופות למיקום אחר עבור התושבים, "שיגובשו בשיתוף עם האוכלוסייה, יבחנו על ידי מוסדות התכנון ויקודמו בהתאם לחוק התכנון והבניה". למרות זאת, **תמ"מ 23/14/4 לא התאימה עצמה להחלטת הועדה המחוזית ולא בחנה מחדש את הפתרונות היישוביים לתושבי ואדי אל-נעם וכך גם התכנית המופקדת.**

60. דוח שלב ב', המפרט את הפתרונות המתוכננים לאוכלוסייה הבדואית שבכפרים הבלתי מוכרים ושהתקבל ביום 23.6.04, קבע שהפתרון התכנוני עבור שבט אל-עזזמה יימצא במסגרת העיירה שגב שלום ובהרחבה המתוכננת לעיירה (קרי, תמ"מ 49/14/4), וכן ביישוב ביר-הדאג'. אותו דוח קבע שהיישוב ביר הדאג' "מיועד בעיקר לקבוצות אבו גרדוד וכן לקבוצות דרומיות נוספות." ואף ציין כיתרון את ההומוגניות של הקבוצה שתאכלס את ביר הדאג', ואשר "יושבת באזור 9 שנים במסגרת פתרון "זמני". לאור זאת, אין ספק שהיישוב ביר הדאג' אינו מיועד לתושבי ואדי אל-נעם. גם בהצעה ליישב את התושבים במסגרת העיירה שגב שלום או בהרחבה של שגב שלום אין בה ממש, שכן כבר

אז ציינו עורכי הדוח, ש"גם בהנחות אופטימיות יש לצפות כי שיעור מסוים מהאוכלוסייה לא ימצא את מיקומו ביישובים הנ"ל – ייתכן עד 20% (עמ' 317). וזאת עוד בטרם נפסלה החלופה של הרחבת שגב שלום בידי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, כחודש וחצי לאחר הוצאת דוח שלב ב'. למרות השינוי המהותי במצב התכנוני, לא נעשה כל עדכון של הפתרונות התכנוניים עבור תושבי הכפר, ולא נבחנו **בשיתוף עימם, אפילו לא אותן ההצעות שהעלו המתנגדות מס' 52 ו-53** בשם תושבי הכפר. משמעות הדבר שהתכנית לא מציעה לתושבי ואדי אל-נעם פתרון תכנוני ממשי.

העתק העמודים הרלוונטיים של דוח שלב ב' מצורף ומסומן **נספח 39**.

3.ד מגעים במסגרת רע"א 541/99 :

61. אם לא די בכך, שרשויות המדינה שהעבירו את תושבי ואדי אל-נעם מאדמותיהם ההיסטוריות לשטח הכפר לא הסדירו תכנונית או מוניציפאלית את התיישבותם באתר החלופי, הרי שמסוף שנות השמונים הגיש מינהל מקרקעי ישראל תביעות פינוי נגד עשרות בתי אב בכפר ואדי אל-נעם. בתביעות אלה דרש ממ"י לפנות את מרבית השטח עליו מתגוררים התושבים. המינהל זכה בשתי ערכאות ועשרות תושבים הגישו בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון, כדי למנוע את פינויים ממקום מושבם, לפני שניתנו להם פתרונות התיישבותיים חלופיים זמינים. במסגרת הדיונים בבקשה, ובעצת ביהמ"ש, פנתה המתנגדת מס' 52 המייצגת את התושבים, ביום 19.11.06 ליועצת המשפטית של המנהלה לקידום הבדואים דאז, בבקשה לקיים פגישה עם נציגי התושבים לצורך הצגה ובחינה של חלופות התכנון וההתיישבות, שמציעה המנהלת עבור תושבי הכפר.

העתק פניית הח"מ, מטעם המתנגדת 53, ליועמ"ש המנהלה לקידום הבדואים מיום 19.11.06 מצורף ומסומן **נספח 40**.

62. במענה לפניה סירבה יועמ"ש המנהלת להתייחס לתושבים הנדרשים להתפנות כאל קהילה שיש לתת לחבריה, כמכלול, פתרונות התיישבות שיאפשרו להם להישאר כקהילה ולא נענתה לבקשה לקיים ישיבה עמם. תחת זאת, היא ראתה בהם יחידים שכל אחד מהם יכול למצוא מענה תכנוני במסגרת העיריה שגב שלום, שיש בה כ- 500 מגרשים זמינים לשיווק; **זאת כאשר בואדי אל-נעם לבדה מתגוררים היום קרוב ל- 1200 משפחות, שמהווים לא פחות מ- 5,000 תושבים**. למרות זאת, פנתה המתנגדת 53 במרץ 2007 למתנגד מס' 51 מר סעיד אלחרומי, יו"ר המועצה המקומית שגב שלום דאז, כדי לבדוק את זמינות ורצינות ההצעה של יועמ"ש המנהלת. בתשובתו, ציין האחרון שמלאי המגרשים ביישוב מיועד לתת מענה לתושבי העיריה ופזורתה, ואין בו כדי לתת מענה תכנוני לתושבי הכפר ואדי אל-נעם למעט בודדים שירצו בכך. כמו-כן, הציעה יועמ"ש המנהלת לתושבים להשתלב בביר-הדאג', בכפוף להסכמת הועד בביר הדאג', כאשר סירובם של תושבי ביר הדאג' לצרף אחרים ליישובם מוכרת היטב למנהלת. לא למותר לציין ששני האתרים הוצעו כחצי שנה לאחר מכן, במסגרת אותו הליך משפטי, עבור תושבי הכפר רכמה.

העתק תשובת יועמ"ש המנהלת מיום 27.12.06 מצורף ומסומן **נספח 41**.
העתק תשובתו של יו"ר המועצה המקומית שגב שלום מצורף ומסומן **נספח 42**.

63. ביום 15.03.2007 ניתנה החלטת בית המשפט העליון ברע"א 541/99 שדחתה את ביצוע הפינוי של תושבי ואדי אל-נעם ב- 18 חודשים נוספים, במטרה לסיים את המו"מ למציאת מיקום חלופי מוסכם עבור התושבים. כחודש לאחר מתן ההחלטה ברע"א 541/99 התחילו מגעים בין נציגי הכפר והמתנגדות 52 ו- 53 לבין יו"ר המנהלה לקידום הבדואים ומוא"ז אבו-בסמה. במסגרת מגעים אלה הציעו התושבים שלוש חלופות למיקום חלופי לכפר.

העתק החלטת בית המשפט העליון ברע"א 541/99 מיום 15.3.07 מצורף ומסומן **נספח 43**.

נימוקי ההתנגדות:

א. התכנית נגועה בחוסר סבירות ומפרה את חובת המדינה לתת מענה תכנוני ממש **וזמין לוואדי אל-נעם:**

64. **התחייבות מוסדות התכנון בפני בג"צ 1991/00** מיולי 2001, שפורטה בהרחבה לעיל, מקימה חובה עקרונית על מוסדות התכנון לגבש הצעות קונקרטיות להסדרת ההתיישבות הערבית-הבדואית במטרופולין, תוך שיתוף האוכלוסייה, ובכללם את צורת ההתיישבות הכפרית. לאורך הדיונים בתכנית מטרופולין באר שבע, וביתר שאת עם אישורה, התברר שהתכנית הפרה את התחייבויות מוסדות התכנון בפני בג"צ. גם התכנית הנדונה מפרה למעשה את התחייבות מוסדות התכנון בפני בג"צ. זאת, כפי שפורט לעיל, למרות שהתושבים משוועים לפתרון תכנוני שיתאים לאורח חייהם הכפרי-חקלאי, הפתרון היחידי שהרשויות מציעות הינו מעבר לשגב שלום ולמעשה עיור כפוי. וזאת, למרות שהתושבים הציעו מספר חלופות, כולן נדחו על הסף והותירו את התושבים עם תכנית בלתי ישימה שאיננה מקובלת על התושבים.

65. ברקע העובדתי פירטנו בהרחבה את המגעים השונים שניהלו ומנהלים התושבים להסדרת התכנונית של היישוב ואדי אל-נעם, ובכללם פניות חוזרות ונשנות אל ראש הממשלה והשרים הרלוונטיים, פגישות עם נציגי מועצת אבו בסמה והמנהלת לקידום הבדואים, מגעים עם הרשות להסדרת ההתיישבות הבדואית, אשר לא הניבו דבר. התכנית הנדונה במתכונתה הנוכחית לא מציעה פתרון התיישבותי זמין וסביר עבור

תושבי ואדי אלנעם, והיא חוזרת על טעויות העבר של רשויות המדינה המבקשות לשוב ולרכז בכפייה את האוכלוסייה הבדואית בעיירות וזאת בניגוד מוחלט להחלטת הועדה המחוזית הדוחה את הפתרון של השכונות הדרומיות.

ג. פגמים בהליך התכנוני:

ג.1. אי שיתוף תושבי ואדי אל-נעם בגיבוש פתרונות תכנוניים עבורם:

66. בשנים האחרונות אנו עדים להכרה הולכת וגוברת, בחשיבותם של תהליכי תכנון בהשתתפות הציבור. חשיבותם של תהליכים אלה נובעת מן ההכרה, שתכניות הנערכות בדרך זו יתנו מענה טוב יותר לצרכיהם ורצונותיהם של האוכלוסיות אליהן מתייחס התכנון. יתרה מכך, מתחדדת ההכרה במוסדות התכנון, כי באמצעות תהליכים אלה ניתן לאתר פתרונות תכנוניים, שיאפשרו מענה התואם הן את עקרונות התכנון העומדים בבסיס התכנית והן את הצרכים הפרטיקולאריים של הקהילות השונות המצויות בשטח התכנית. למרות זאת, ולמרות התחייבות מוסדות התכנון בפני בג"צ שצורת ההתיישבות הכפרית תיבחן כאחד הפתרונות התכנוניים ליישובם של הערבים הבדואים, וכי הדבר ייעשה בתיאום עימם, בשיתוף נציגיהם ותוך התחשבות בצורכיהם. שיתוף ציבור אמיתי כאמור לא נעשה.

67. כפי שפירטנו בחלק העובדתי, שיתוף ציבור לא נעשה. הרשויות פסלו על הסף את כל החלופות שהוצעו על ידי נציגי התושבים, והציעו את אותה חלופה ישנה שהתושבים הביעו ומביעים את התנגדותם. הדבר צורם במיוחד לאור עשורים של ניסיונות חוזרים ונשנים של תושבי ואדי אל-נעם לפעול להסדרה תכנונית של יישובם, ושכולם נפלו על אוזניים ערלות.

ג.2. הימנעות מבחינה של מגוון חלופות תכנוניות ליישוב ואדי אל-נעם:

68. בחלק העובדתי תוארו בהרחבה המגעים, שניהלו נציגי המתנגדים עם הרשויות השונות. למרות שהחובה והנטל של בחינת חלופות תכנוניות והתיישבותיות עבור אוכלוסייה כה גדולה בשטח התכנון מוטל על צוות התכנון, נעזרו התושבים במתנגדת 53 והציעו חלופות לאתר חלופי לכפר. הצעות אלה נדחו ללא דיון וללא הנמקה. במסגרת מגעים אלה העלו נציגי התושבים חמש חלופות שונות להעתקת מיקום היישוב ואדי אל-נעם. שלוש מתוכן נבחנו לעומק ע"י המתנגדת מס' 53 והוצגו במסגרת המגעים הנערכים עם המועצה האזורית אבו-בסמה והמנהלה לקידום הבדואים, ושתוארו לעיל ואחת מהן הוצגה עם חלופה נוספת לעורכי התכנית, כאמור, כל ההצעות נדחו בלי לקיים בהן דיון מעמיק רציני ומקיף.

69. תכנית שאינה מבצעת בחינה מעמיקה של חלופות התיישבותיות ותכנוניות עבור קהילה משמעותית כל-כך בשטח התכנון לוקה בחוסר סבירות קיצוני. הדבר נכון שבעתיים מקום שנציגי הקהילה ביקשו להציג את חסרונות הפתרונות המוצעים ואף העלו הצעות חלופיות מטעמם. כמו-כן, תכנית המתעלמת ממצוקתם ומתנאי חייהם המחפירים של תושבי הכפר ואדי אל-נעם, וקרבתם לאתר המסכן את בריאותם, ונמנעות מבחינת הצעות קונקרטיביות להעתקת מיקומו של הכפר הינה תכנית הלוקה בחוסר סבירות קיצוני ואף מטעם זה יש לדחותה.

70. סירוב מוסדות התכנון לבחון לעומק חלופות ליישוב עבור תושבי ואדי אל-נעם, דחיית הצעות התושבים ללא הנמקה והחזרה על הצעות תכנוניות בלתי רלוונטיות; והימנעות יוזמי התכנית הנדונה מלהציע או לבחון חלופות התיישבותיות קונקרטיביות הולמות למציאת פתרון תכנוני הולם עבור הכפר ואדי אל-נעם, מהווים, במיוחד בהצטברותם, **מחדל תכנוני ופגיעה בזכויות התכנון של תושבי ואדי אל-נעם ובזכותם לתנאי חיים מינימאליים בכבוד** במסגרת יישובית, שאינה חושפת אותם לסיכונים בריאותיים ומאפשרת את המשך קיומם כקהילה. התנהלות זו מצביעה על התחמקות עורכי התכנית מהפעלת שיקול דעת מקצועי עצמאי במקרה מובהק של מצוקה קשה במיוחד של התושבים, ולצידה הסכמה תכנונית עקרונית בדבר הצורך לייחד פתרון התיישבותי הולם לוואדי אל-נעם.

ג. פגמים בתוכנית המוצעת:

התכנית לוקה בכשלים תכנוניים ופורצדורליים מהותיים

71. התכנית שבוטלה בשנת 2004 והתכנית המופקדת זהות. תמ"מ 49/14/4 "שכונות דרומיות שגב שלום" שיועדה לתושבי ואדי אל-נעם, ונקראה גם "ואדי אלנעם (שם זמני)", נדחתה על ידי הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה. בדיון שהתקיים ביום 9.8.2004 התכנית הנדונה תמ"מ/2/23/14/4 שהומלצה להפקדה על ידי הוועדה המחוזית ביום 6.8.2012, והופקדה על ידי המועצה הארצית ביום 6.11.2012 הינה תכנית להרחבת שגב שלום, הכוללת שטחי קרקע העוטפים את שגב שלום ממערב, ממזרח ומדרום, כאשר האזור הדרומי, "השכונות הדרומיות" המיועדות לתושבי וואדי אל-נעם (כפי שעולה מהדיון בהפקדת התכנית במועצה הארצית המצורף ומסומן **נספח 44**), חופף בשטחו לתכנית שנפסלה (ר' מפה מס' 2). **מתברר אפוא כי התכנית הנדונה היא למעשה התכנית שנפסלה בשנת 2004.**

72. הדבר חמור במיוחד נוכח העובדה שאחת הסיבות המרכזיות לדחייתה של תמ"מ/49/14/4 הייתה בשל קרבתו המסוכנת של האתר המוצע בתכנית לרמת חובב, והסכנות הנשקפות לבריאות התושבים, כפי שהוצג על ידי ד"ר אילנה בלמייקר בדיון בוועדה המחוזית מיום 9.8.2004, והתנגדותם של משרד הבריאות והמשרד להגנת הסביבה (**נספח 45**). רדיוס

מגבלות הבנייה בתכנית הנדונה הוסט מזרחה, מגבול חמישה ק"מ שבתכנית שנפסלה, ועומד על מרחק שבין 4.5 – 3.3 מרמת חובב. (ראה מפה מס' 2).

73. התכנית הנדונה נמצאת בתחום המרחב שנבחן בסקר האפידמיולוגי מיולי 2004, ונמצא כבעל סיכון בריאותי ממשי על האוכלוסייה, ושבעקבותיו נפסלה תמ"מ 49/14/4. עוד קבע הסקר כי יש להמשיך ולחקור את השפעות רמת חובב על בריאות הסביבה. ככל הידוע לנו סקר המשך לא נעשה עד היום. **ולמרות זאת**, תשע שנים לאחר פסילתה של תמ"מ/מ/49/14/4 על ידי הוועדה המחוזית, המליצה אותה הוועדה להפקיד את אותה התכנית, התכנית הנדונה. וכך גם המועצה הארצית, שנה בלבד לאחר אישורה של תכנית מטרופולין באר שבע, אשר קבעה את הרדיוסים מרמת חובב, היא מקדמת תכנית שמצמצמת באופן מהותי את מרחק הסיכון מרמת חובב.

74. בדיון שנערך בכנסת ב- 23.1.2012 במסגרת הוועדה המשותפת פנים – עבודה, הביעו נציגת משרד הבריאות ונציג היחידה הסביבתית ברמת חובב את התנגדות למוצע בתכנית הנדונה כמפורט בסעיף 50 לעיל.

75. בדיקה שערכה המתנגדת 53 מעלה כי, תחום מגבלות הבנייה בתכנית צומצם באופן מהותי ולא כפי שהוצהר בדיון במועצה הארצית ב- 6.11.2012 על ידי נציג לשכת התכנון כי **"בתכנית מטרופולין באר שבע, בתחילה סומן תחום מגבלות של שבעה קילומטרים מרמת חובב, לאחר שהתקיימו דיונים במסגרת הוועדה המחוזית, עם משרדי הגנת הסביבה והבריאות, הוחלט לצמצם ולתת מעין הקלה, לצמצם את תחום המגבלות מרמת חובב, לחמישה קילומטרים, מצומת הכניסה מרמת חובב.."** (ראה נספח 46). בדיקה של הרדיוסים בתכנית המטרופולין ובתכנית הנדונה העלתה נתונים שונים, כדלקמן: רדיוס המגבלות הסביבתיות בתכנית המטרופולין תמ"מ/מ/23/14/4 הינו 5.6 ק"מ מהכניסה לרמת חובב; רדיוס המגבלות הסביבתיות בתכנית הנדונה צומצם לכדי 4.5 ק"מ מצומת הכניסה לרמת חובב. מרחק מצומצם אף יותר אם מחשבים את המרחק מהמפעל הצפוני ביותר לגבול המגבלות בתכנית הנדונה, והוא 3.3 ק"מ. (ראה מפה מס' 2).

76. מכאן, שהוועדה המחוזית והמועצה הארצית בהחלטתם לקדם את התכנית הנדונה ולהפקידה פעלו שלא על פי החלטת הוועדה המחוזית מיום 9.8.2004, ולמעשה בניגוד לה. החלטת הוועדה המחוזית משנת 2004 הורתה, **"לפנות לממשלה, באמצעות המנהלה לקידום הבדואים בנגב שבמנהל מקרקעי ישראל – לשינוי החלטתה מספר ערב/43, לענייני המגזר הערבי מיום 21.8.2000, במסגרת שינוי/עדכון ההחלטה מומלץ להטיל על המנהלה לקידום הבדואים בנגב, לאתר חלופות למיקום אחר עבור המשפחות משבט אל עזימה המוזכרות בהחלטת הממשלה"** (הדגשה לא במקור). רשויות התכנון פעלו בניגוד להחלטת הוועדה המחוזית לבחון פתרונות תכנוניים אחרים, מלבד השכונות הדרומיות בשגב שלום.

77. הרשות להסדרת התיישבות הבדואים (המנהלה לקידום הבדואים דאז), אשר אמונה הייתה על יישום החלטת הוועדה המחוזית, לא פעלה לשינויי החלטת הממשלה, ולא איתרה חלופות למיקום אחר עבור תושבי וואדי אל-נעם. והציעה למעשה את אותו הפתרון שנדחה.

78. שלא כמצוין בפרוטוקולים של דיוני הוועדה המחוזית והמועצה הארצית, תושבי וואדי אל-נעם מתנגדים לפתרון המוצע עבורם בתכנית הנדונה והביעו התנגדותם לתמ"מ/4/14/49, בטענה שהתכנית אינה משקפת את אורח חייהם ורצונם להתגורר ביישוב עצמאי כפרי – חקלאי (ראה נספח 45). בשל כך, בין היתר, קבעה הוועדה המחוזית בהחלטתה לדחות את התכנית וכי **"יש לגבש חלופות בשיתוף עם האוכלוסייה..."**. כיצד ייתכן אפוא כי תושבי הכפר יסכימו לפתרון תכנוני אליו הם התנגדו מלכתחילה, ועדיין מתנגדים. התכנית הנדונה קודמה ללא שיתופם והסכמתם של תושבי הכפר וואדי אל-נעם, אותה הם הביעו בכל הזדמנות, בישיבות וועדת ההיגוי שהתקיימה במהלך שנת 2010, בישיבות עם מר אורי שחר מרשות הבדואים ובסירובם להשתתף בכנס שנערך על ידי רשות הבדואים, בשגב שלום בו הוצגה התכנית הנדונה. **אין כל בסיס לאמירה כאילו "ישנה הסכמה רחבה" לתכנית המפנה את התושבים לשגב שלום.**

79. לא ברור כיצד שגב שלום תתמודד עם תוספת שטחים ותוספת אוכלוסייה כה משמעותית. עם אישור התכנית הנדונה יוכפל פי שלושה שטחו של היישוב שגב שלום, ויהיה כ- 18,000 דונם. עם אישור התכנית הנדונה, אוכלוסיית שגב שלום תוכפל פי 7 ותמנה כ- 56,000 תושבים בשנת 2022. שגב שלום הינו אחד מן היישובים החלשים והעניים ביותר במדינת ישראל. על פי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שגב שלום נמצאת במקום האחרון במדרג החברתי כלכלי בישראל. רמות הפיתוח ביישוב נמוכות ביותר וקיים בה מחסור מתמשך במבני ציבור, תשתיות, כבישים, מדרכות, מעקות, שילוט וכד'. גם התושבים (תושבי וואדי אל-נעם ויתר הכפרים) העתידים להצטרף ליישוב שגב שלום הם מן העניים והמוחלשים ביותר במדינת ישראל.

80. בנוסף לכך, דוח שלב ב' (ראה נספח 39) בתכנית המתאר המחוזית החלקית תמ"מ/4/14/23 קובע כי העיירה שגב שלום אינה ערוכה למתן שירותים להיקף אוכלוסייה גדול וכי קיימים בה חסרים משמעותיים בשירותי חברה ורווחה. מעיון בפרוטוקולים של דיוני הוועדות השונות, לא הוצג על ידי הגורם המקדם והיוזם של התכנית, את האופן בו תשתלב הרחבת שגב שלום עם היישוב שגב שלום וכיצד היישוב יתמודד עם תוספת אוכלוסייה כה משמעותית לתחמו. לא הוצג על ידי יוזמי התכנית ומוסדות התכנון, כיצד יראה היישוב העתידי שגב שלום, האם הרשות המקומית ערוכה לקלוט אוכלוסייה בהיקף כזה, ולספק לה באופן מתמשך שירותים, תשתיות תעסוקה, מהם המקורות תקציביים לכך. דברים אלה מעלים ספק בישימותה של התכנית.

81. תוכנית זו לא נדונה במליאת המועצה המקומית שגב שלום ולא אושרה על ידה. ועל כן לא ברור כיצד היא מקודמת חרף עובדה זו. כאמור בתצהיר המתנגד מס' 51, חבר מועצת שגב שלום מר סעיד אלחרומי.

82. אמנם התכנית הנדונה כוללת שטחי קרקע בהיקף של כ- 11,000 דונם, אך שטחים נרחבים בתחום התכנית לא ניתנים לפיתוח או שהפיתוח בהם יחייב עלויות פיתוח גבוהות. יותר משליש מהשטח, באזור המערבי, מיושב על ידי תושבי הכפר הלא מוכר א-סרה, שטחים נוספים בערך כשליש, בעלי טופוגרפיה תלולה שכמעט אינה מאפשרת פיתוח למגורים או לפעילות חקלאית מסחרית. האזור הדרומי, המיועד בתכנית לכ- 10,000 תושבי וואדי אל-נעם, תחום על ידי שני נחלים, נחל צאן ונחל נוקדים, המותיר שטח מצומצם לפיתוח. (ראה מפה מס' 3)

83. באזור הדרומי, בסמוך לערוצי הנחלים, נוקדים וצאן קיימים שיפועים של למעלה 30% אשר לא מאפשרים פיתוח או יחייבו עלויות פיתוח ותשתיות יקרות (קירות תמך וכד'), דבר שמותיר תא שטח פוטנציאלי לפיתוח של כ- 2,000 דונמים בלבד (ראה מפה 3). תכנון שטח בהיקף של 2,000 דונם לגודל אוכלוסייה המונה כיום כ- 10,000 (20,000 בעוד 15 שנה), מחייב תכנון בצפיפויות עירוניות גבוהות, הכוללות בנייה לגבוה. בשטח זה לא תתאפשר חקלאות מסחרית, אלא בעיקר חקלאות בעל, לאורך הנחלים וערוצי הנחלים. **התכנית כופה על תושבי וואדי אלנעם צורת יישוב עירונית המנוגדת לאורחות חייהם לצרכיהם התכנוניים.**

84. לאור כל האמור לעיל, ברור כי התוכנית לוקה בפגמים פרוצדוראליים ומהותיים ומכאן שאין לקדמה.

ד. שוויון, העדפה מתקנת, וצדק חלוקתי

85. המדיניות שבאה לידי ביטוי בתוכנית עודנה מפלה, כיוון שהתכנית שוללת מתושבי הכפר וואדי אל-נעם את אפשרות הבחירה בהתיישבות כפרית קהילתית חקלאית. התכנית מותירה את התושבים בפני הבחירה המרה באחת משתי חלופות, ששתיהן מפלות: האחת, לחדול מלהתקיים כקהילה מגובשת ולהתפזר בין עיירה נחשלת. השנייה: להמשיך לחיות על זמן שאול במיקומו הנוכחי, באופן הן את 10,000 תושביו להמשך חיים מחפירים, שאינם עונים על זכותם לקיום בכבוד, ותוך סיכון ממשי לבריאותם.

86. לעומתם, לאוכלוסייה היהודית נתונה החרות לבחור להתגורר במגוון רחב של יישובים נגב, לרבות יישובים קטנים ביותר, כגון מושבים, קיבוצים יישובים קהילתיים וחוות בודדים בהם מתגוררים עשרות בודדות של תושבים. כך למשל בנפת באר שבע קיימים

112 יישובים יהודים כפריים שמספר התושבים הממוצע בכל יישוב הינו 309 איש, לעומת 46 יישובים בדואים כפריים ובכלל זה ואדי אלנעם, שמספר התושבים הממוצע בהם הינו 1,740. יחס שונה זה אינו יכול להיות מוצדק באופן ענייני ולכן זוהי אפליה פסולה.

סזאר יהודקין, **הכפרים הלא מוכרים בנגב: הכרה ושוויון זכויות**. נייר עמדה ונייר רקע של עמותת במקום, עמ' 4, 8 (2007) בקישור:

<http://www.bimkom.org/publicationView.asp?publicationId=116>

87. אין בישראל ישוב בסדר הגודל של הכפר ואדי אל-נעם, שאינו מוכר ואינו נהנה מניהול מוניציפאלי עצמאי או במסגרת מועצה אזורית. התכנית מוכיחה שהלכה למעשה, טרם הפנימו מוסדות התכנון שחובתם הראשונה היא לתת מענה לצרכי האוכלוסייה בשטח התכנון, ללא אפליה, בטרם ייקחו בחשבון את צרכיהם של מי שהתכנית מבקשת לקלוט בתחומה. וכי חובתה לקדם פתרון שוויוני יותר לתושבי ואדי אל-נעם, שמכיר בהם כיישוב עצמאי בעל אופי חקלאי-כפרי.

88. אין צורך להרבות במלים בדבר מרכזיותה של הזכות לשוויון, והאיסור להפלות על בסיס השתייכות קבוצתית, כעקרון על זכות חוקתית, המחייבת את כל רשויות המדינה ומוסדותיה לרבות מוסדות התכנון. כנגד זכות זו עומדת חובת המדינה להימנע מאפליה פסולה, לרבות החובה לנהוג בהעדפה מתקנת על מנת להגיע לתוצאות שוויוניות. חובה זו תקפה ביתר שאת בחלוקת משאבי קרקע, שמעצם טיבם מוגבלים, ובכללם חלוקת השימוש במשאבי הקרקע שבסמכות מוסדות התכנון. חובה זו מתגברת ככל שמדובר במשאבים המופנים לתיקון עיוות חברתי-כלכלי, ביחס למיעוט דתי, לאומי או אחר.

- בג"ץ 6698/95 קעדאן נ' מינהל מקרקעי ישראל ואח', פ"ד נד (1) 258.
- בג"ץ 244/00 עמותת שיח חדש נ' שר התשתיות הלאומיות, פ"ד נו (6) , 25.
- בג"ץ 11163/03 ועדת המעקב העליונה לענייני ערבים בישראל נ' ראש ממשלת ישראל (טרם פורסם, ניתן ביום 17.6.2007).
- בג"ץ 6924/98 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד נה (5) 15.
- בג"ץ 1113/99 עדאלה- המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' השר לענייני דתות, פ"ד נד(2) 160, 170 (2000).

89. האוכלוסייה הערבית הבדווית בנגב מופלית לרעה ביחס לאוכלוסייה היהודית. חוסר שוויון זה תועד במחקרים שונים ואושר בפסקי דין, החלטות ממשלה, דו"חות מבקר המדינה ומסמכים רשמיים אחרים. אחד התחומים הבולטים ביותר של הפליית האוכלוסייה הערבית הוא בהקצאת משאבי קרקע, תכנון ודיור. בהקשר זה חשוב לציין את ועדת אור, אשר ייחסה חשיבות רבה לנושא הקרקע והמליצה למדינה לפעול להקצאת קרקעות לאוכלוסייה הערבית על פי עקרונות של שוויון וצדק חלוקתי. ועדת אור אף התייחסה למטען הרגשי הנלווה לסוגיית הקרקע ולמאבק על הקרקע, וקבעה שחובה על המדינה להקצות לציבור הערבי קרקע על פי דפוסיים ועקרונות שוויוניים, כמו למגזרים אחרים

- דו"ח ועדת אור – ועדת החקירה הממלכתית לבירור ההתנגשויות בין כוחות הביטחון לבין אזרחים ישראלים בחודש אוקטובר 2000 (להלן "ועדת אור") (2003), פסקאות 13,

ה. הפגיעה בזכות לכבוד, לקורת גג ולדיור המותאם לאורחות החיים

והתרבות

90. הזכות לכבוד היא אחת הזכויות החוקתיות החשובות ביותר, והיא מעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. הכבוד כולל את הזכות לתנאי מחיה נאותים ואת הזכות לשמירה על צביון תרבותי. חשוב לזכור, שתושבי הכפר ואדי אל-נעם, כמו גם תושבי יתר הכפרים הבלתי מוכרים, אינם סתם עוד קהילה בעלת מאפיינים ייחודיים, אלא מיעוט ילידי לאומי, דתי ותרבותי, שהמשפט מעניק לו הגנות נוספות על ההגנות הניתנות לקהילות המשתייכות לקבוצת הרוב במדינה.

91. לתושבי ואדי אלנעם כחלק מהקהילה הערבית הבדואית מאפיינים תרבותיים ייחודיים. ועל המדינה מוטלת החובה להבטיח את זכותם לשמור על תרבותם ואורח חייהם. כאשר רשויות המדינה, ובראשן מוסדות התכנון, מבקשות לאכוף על הבדואים אורח חיים עירוני, הן משדרות מסר המזלזל באורח החיים החקלאי-כפרי שלהם. באמצעות התוכנית המוצעת המדינה מונעת מתושבי ואדי אלנעם להמשיך ולקיים את אורח חייהם הכפרי בפועל. הפגיעה בכבוד מתעצמת נוכח העובדה שתושבי ואדי אלנעם נדרשים לוותר על אורח חייהם בשעה שמוקמות סביבם עשרות חוות בודדים ויישובים כפריים וקהילתיים הפתוחים כמעט בלעדית ליהודים. לדרישה לוותר על אורח החיים מתווספת ההשפלה שבאפליה, כאשר אותו אורח חיים כפרי שתושבי ואדי אלנעם נדרשים לוותר עליו מוצע בשפע לאוכלוסייה היהודית.

92. התכנית, שלא מאפשרת לתושבי ואדי אל-נעם לבחור בהתיישבות כפרית עצמאית, שתואמת את תרבותם ואת אורח-חיייהם המסורתי ומתעלמת מניסיון העבר הלא מוצלח בהסדרת ההתיישבות הבדואית במסגרת יישובי הקבע, אשר לווה בזעזוע חברתי קשה, פוגעת בזכותם של תושבי ואדי אל-נעם לכבוד ולתרבות.

93. הלכה ידועה היא שלמוסדות התכנון סמכויות רחבות לתכנן לטובת האזרחים והקהילות המתגוררים בשטח התכנון, וביתר שאת כאשר מדובר באוכלוסייה בעלת מאפיינים ייחודיים, דוגמת האוכלוסייה הדתית.

- בג"צ 237/88 מועצה מקומית גבעת שמואל ואח' נ' מנכ"ל משרד הפנים ואח', פ"ד מב(4) 841, 847.

94. חובת מוסדות התכנון לאפשר מגוון צורות התיישבות במחוז, וחובתם לאפשר דגמי

התיישבות מותאמים תרבותית לאוכלוסיית המקום גוברת ככל שמדובר במיעוט ילידי, שהמשפט הבינלאומי מחייב את מדינת ישראל להעניק לו כלים לממש את תרבותו; חובה המעוגנת בין היתר בסעיף 27 לאמנה הבינלאומית לזכויות אזרחיות ופוליטיות (ICCPR). חובה זו קיבלה לאחרונה חיזוק משפטי ומוסרי נוסף עם אימוץ ההצהרה הבינלאומית בדבר זכויותיהם של עמים ילידים (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples) מיום 13.9.07. הצהרה זו מעגנת שורה ארוכה של זכויות להן זכאים עמים ילידים ופרטים המשתייכים לעמים אלה, ובמיוחד הזכות שלא יועברו בכוח ממקום מושבם אלא רק לאחר קבלת הסכמתם המודעת והחופשית ובכפוף לפיצוי הוגן מוסכם (סעיף 10). כן מעגנת ההצהרה את חובת המדינה לספק לאנשים השייכים לעמים ילידים מכניזם אפקטיבי הנועד למנוע כל העברה כפויה העלולה לפגוע בזכויותיהם כקהילה (סעיף 8 (2) (ג)). ניתן לעיין בהצהרה ב:

<http://www.ohchr.org/english/issues/indigenous/docs/draftdeclaration.pdf>

95. גם מסקנות ועדת האו"ם לביעור האפליה הגזעית (CERD), מיום 9.3.07 מחזקות את החובה לאפשר דגמי התיישבות מותאמים תרבותית לאוכלוסיית הכפרים הבלתי מוכרים בנגב. הועדה הביעה דאגה עמוקה מהכוונה להעביר תושבים מהכפרים הבלתי מוכרים בנגב לעיירות, והמליצה במסקנותיה, שעל המדינה לבחון חלופות אלטרנטיביות להעברת תושבי הכפרים הבדואים הבלתי מוכרים בנגב לעיירות המתוכננות, תוך מתן עדיפות מיוחדת לחלופה המכירה בכפרים. כן היא ממליצה להגביר את המאמצים להתייעץ עם תושבי הכפרים. הועדה הדגישה שבכל מקרה, לפני העברה כזאת על המדינה להשיג מראש את הסכמתן של קהילות המושפעות מפעולותיה, ובלבד שהסכמה זו תתקבל באופן חופשי ובהתבסס על מידע, ובלשון הועדה (פסקה 25):

"The Committee recommends that the State party enquire into possible alternatives to the relocation of inhabitants of unrecognized Bedouin villages in the Negev/Naqab to planned towns, in particular through the recognition of these villages and the recognition of the rights of the Bedouins to own, develop, control and use their communal lands, territories and resources traditionally owned or otherwise inhabited or used by them. It recommends that the State party **enhance its efforts to consult with the inhabitants of the villages and notes that it should in any case obtain the free and informed consent of affected communities prior to such relocation"**

<http://www.refworld.org/country,,CERD,CONCOBSERVATIONS,ISR,,467bc5902,0.html>

96. הכפר ואדי אל-נעם הוא כפר קיים מזה עשרות שנים. נציגי התושבים משוועים לפתרון תכנוני שיהלום את אורח חייהם החקלאי-כפרי, ומתנגדים בתוקף לתכנית המוצעת, ולניסיונות המדינה ובכלל זה מוסדות התכנון לרכזם באופן כפוי בעיירה שגב שלום.

97. החובה לתת פתרון תכנוני הולם לתושבי ואדי אל-נעם גוברת לאור קרבתם של התושבים לאתרים עתירי זיהום הפוגעים בבריאותם, וכן לאור עקרון השוויון והזכות לכבוד ולתרבות המחייבות מתן מענה תכנוני לרצונם של תושבי הכפר ואדי אל-נעם לחיות בישוב כפרי, דוגמת עשרות היישובים הכפריים לאוכלוסייה היהודית בנפת באר שבע. הישוב שיוקם יצטרך לענות על צרכיהם של התושבים כקהילה, ובראשם הצורך במענה לזכותם ובקשתם לשמר את תרבותם, אורח חייהם, עיסוקם ושימור המסורת המקומית, שבאה לידי ביטוי באופן שימושי הקרקע.

98. במגעים שניהלו תושבי ואדי אל-נעם לאורך השנים מול רשויות המדינה דרשו להיוותר כקהילה הומוגנית תפקודית וארגונית. כל מיקום סביר שיענה על הצרכים של האוכלוסייה כקהילה נפרדת, יאפשר אורח חיים כפרי חקלאי ולא יסכן את בריאותם יישקל בחיוב על ידם. החל מאוגוסט 2003 ועד היום הציעו נציגי הכפר במצטבר חמישה אתרים חלופיים, אף אחד מהם לא נבחן ע"י מוסדות התכנון או מי משרי הפנים והשרים הממונים על ענייני הבדואים בממשלות ישראל, ובכללם יוזמי התכנית נשוא התנגדות זו. הגיעה העת שמוסדות התכנון ירימו את הכפפה בכדי לתקן עיוות תכנוני והתיישבותי היסטורי, וישימו קץ לפגיעה הקשה והמתמשכת בזכויות התכנון וזכויות האדם של תושבי הכפר ואדי אל-נעם.

לאור כל האמור לעיל אנו מבקשים מהמועצה הארצית לתכנון ולבנייה לקבל את התנגדותנו ולקבוע כדלקמן :

לדחות את התכנית כפתרון תכנוני לתושבי הכפר וואדי אל-נעם ולשוב למו"מ עם תושבי הכפר שיהיה מושתת על עקרונות של שיתוף ציבור אמיתי ולא של פתרונות כפויים.

המתנגדים שומרים על זכותם להוסיף, לפרט ולהרחיב את טיעוני התנגדותם לתכנית המופקדת, ולהסתייע במומחים, ככל שיהיה צורך בכך.

נספחים נוספים :

- תצהירים כדין של המתנגדים, לאימות העובדות שהופיעו בכתב ההתנגדות.
- ייפויי כוח מטעם המתנגדים.

רשימת מפות:

מפה מס' 1 – וואדי אל-נעם

מפה מס' 2 – תחום מגבלות סביבתיות

מפה מס' 3 – מגבלות פיתוח

בכבוד רב,

נילי ברוך, מתכנת ערים
עמותת במקום

ראויה אבורביעה, עו"ד
האגודה לזכויות האזרח

האגודה לזכויות האזרח בישראל, רחוב נחלת בנימין 75, ת"א 65154 טל: 03-5608185; פקס: 03-5608165
rawia@acri.org.il; מייל: 5608165
עמותת במקום – מתכננים למען זכויות תכנון, רחוב עזה 36 ירושלים 92382, טל: 02-5669655, פקס: 02-5660551; מייל: nili@bimkom.org